

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1947-1948.

SÉANCE DU 16 MARS 1948.

Rapport de la Commission de l'Intérieur chargée d'examiner le projet de loi attribuant le droit de vote aux femmes pour les Chambres législatives.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1947-1948.

VERGADERING VAN 16 MAART 1948.

Verslag uit naam van de Commissie van Binnenlandse Zaken belast met het onderzoek van het wetsontwerp waarbij stemrecht voor de Wetgevende Kamers aan de vrouwen wordt verleend.

Présents : MM. HARMEGNIES, président; BERNARD, L., BOUWERAERTS, le vicomte COSSÉE DE MAULDE, CROMMEN, DE BRUYNE, V., DERBAIX, GRIBOMONT, HUART, LAGAE, MINNAERT, TOBBACK, VERBRUGGE et MACHTENS, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Tous les partis politiques étant favorables à l'extension du droit de vote aux femmes, il est superflu, selon nous, de développer une fois de plus les raisons qui militent en faveur de la réforme.

La Commission de l'Intérieur, appelée à examiner le projet de loi transmis par la Chambre, l'a admis *ne varietur* à l'unanimité de ses membres.

M. le baron de Dorlodot avait introduit des amendements à l'article 3 modifiant les dates auxquelles commencerait et prendrait fin la revision des listes électorales prévoyant aussi, dans le cas d'élections législatives avant l'entrée en vigueur des nouvelles listes électorales, que ce seraient les listes des électeurs communaux féminins en vigueur au moment des élections législatives, soit celles de 1945, qui serviraient.

A ces amendements, nous opposons les considérations ci-après.

Voir :

Documents de la Chambre des Représentants :

- 113 (Session extraordinaire de 1946) : Proposition de loi;
- 16 (Session de 1946-1947) : Rapport;
- 24 (Session de 1947-1948) : Amendements;
- 48 (Session de 1947-1948) : Rapport complémentaire;
- 204 (Session de 1947-1948) : Amendements.

Annales de la Chambre des Représentants :

18 et 19 février 1948.

Document du Sénat :

- 171 (Session de 1947-1948) : Projet de loi.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Daar alle politieke partijen het eens zijn met de uitbreiding van het vrouwenstemrecht, is het onzes inziens overbodig nogmaals te wijzen op de redenen, welke voor die hervorming pleiten.

De Commissie van Binnenlandse Zaken, die zich over het door de Kamer overgezonden wetsontwerp moest uitspreken, heeft het bij eenparigheid van haar leden *ne varietur* aangenomen.

Baron de Dorlodot had bij artikel 3 amendementen ingediend tot wijziging van de datums, waarop de herziening van de kiezerslijsten zou beginnen en eindigen, en waarbij wordt bepaald, dat in geval van parlamentsverkiezingen vóór de inwerkingtreding van de nieuwe kiezerslijsten, daarvoor zouden dienen de lijsten van de vrouwelijke gemeentekiezers die bij de wetgevende verkiezingen gelden, dit zijn die van 1945.

Tegen deze amendementen brengen wij de volgende overwegingen in.

Zie :

Gedr. Stukken van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :

- 113 (Buitengewone zitting 1946) : Wetsvoorstel;
- 16 (Zitting 1946-1947) : Verslag;
- 24 (Zitting 1947-1948) : Amendementen;
- 48 (Zitting 1947-1948) : Aanvullend verslag;
- 204 (Zitting 1947-1948) : Amendement.

Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers :

18 en 19 Februari 1948.

Gedr. Stuk van de Senaat :

- 171 (Zitting 1947-1948) : Wetsontwerp.

Les Administrations communales, en raison du recensement général actuellement en cours, ont vu leurs services de la population considérablement bouleversés.

Ils auront besoin de délais assez longs en vue de l'établissement des nouvelles fiches servant à la confection des listes électorales.

Il faut donc craindre, si la date du 1er juillet 1947 devait être retenue, que les délais trop courts qui seraient impartis aux administrations communales ne soient une cause d'erreurs et d'omissions préjudiciables à la régularité des inscriptions des électeurs.

Quant à pouvoir se servir des listes des électeurs communaux, celles-ci datant de 1945, il ne peut en être question.

M. de Dorlodot semble oublier que les conditions d'électorat communal diffèrent de l'électorat général. Si on devait admettre la proposition de l'honorable membre et dans la supposition d'élections législatives avant l'entrée en vigueur des nouvelles listes, participeraient au vote pour les Chambres des personnes qui, aux termes de la loi, ne peuvent exercer ce droit. Nous doutons fort que M. le baron de Dorlodot, par son amendement, ait voulu cela. Un exemple :

La femme belge par mariage est admise à voter pour la commune, alors que ce même droit n'existe pas pour les Chambres.

Enfin, il y a lieu de remarquer que par suite du décalage de deux ans entre la date de revision des listes « hommes » et celle des listes « femmes » (respectivement 1947 et 1945) les femmes nées après le 1er mai 1925 ne figurent pas à la liste en vigueur, alors qu'y figurent les hommes nés avant le 1er mai 1927.

Rien ne s'oppose qu'on revienne à la date du 1er juillet à partir de 1951, la prochaine revision des listes électorales n'ayant plus lieu avant cette date, nous dit le Département de l'Intérieur.

Ainsi la revision des listes électorales aux dates fixées par le projet de loi, n'aura aucune répercussion sur les dépenses et le travail des communes.

Pour ces raisons, la Commission de l'Intérieur, unanimement, a repoussé les amendements de M. le baron de Dorlodot.

Pour ces raisons, et aussi pour une autre.

La Commission estime que toute discussion visant à modifier la date de mise en application de la loi ne peut manquer d'apparaître comme une manœuvre ou un marchandage incompatibles avec la grandeur qu'il convient de maintenir au projet que le Sénat est appelé à voter.

Le débat, inévitable et nécessaire sans doute, a eu lieu à la Chambre et l'accord presque unanime s'est fait sur le projet qui nous est soumis.

De bevolkingsdiensten van de gemeentebesturen zijn als gevolg van de aan de gang zijnde volkstelling onderste boven gezet.

Ze zullen nogal veel tijd nodig hebben om nieuwe steekkaarten op te maken voor de vervaardiging van de kiezerslijsten.

Ingeval als datum de eerste Juli 1947 werd genomen, ware er dus voor te vrezen dat de al te korte termijnen, die aan de gemeentebesturen zouden worden toegestaan, een oorzaak zouden worden van vergissingen en verzuimen, wat schadelijk is voor de regelmatige inschrijving van de kiezers.

Er kan geen sprake van zijn zich te bedienen van de gemeentelijke kiezerslijsten, daar die van 1945 dagteekenen.

De h. de Dorlodot schijnt te vergeten dat de verkiezingseisen bij de gemeente verschillen van de algemene verkiezingseisen. Indien het voorstel van het geachte lid werd aangenomen en indien er parlementsverkiezingen zouden plaats hebben vóór de inwerkingtreding van de nieuwe lijsten, dan zouden er aan de stemming voor de Kamers personen deelnemen, die luidens de wet dat recht niet mogen uitoefenen. Wij twijfelen er sterk aan dat baron de Dorlodot dat met zijn amendement wil bereiken. Een voorbeeld :

Een vrouw, die Belg wordt door huwelijk, mag stemmen voor de gemeente, doch heeft datzelfde recht niet voor de Kamers.

Ten slotte valt nog op te merken dat, door de achterstand van twee jaar tussen de datum van herziening der lijsten van de mannelijke kiezers en die van de vrouwelijke kiezers (resp. 1947 en 1945), de vrouwen die na 1 Mei 1925 geboren zijn, op de geldende lijst niet voorkomen, terwijl mannen die vóór 1 Mei 1927 geboren zijn, er wel op voorkomen.

Er is geen bezwaar tegen dat met ingang van 1951 weer 1 Juli als datum genomen wordt, daar de eerstvolgende herziening van de kiezerslijsten niet zal plaats hebben vóór dat tijdstip, naar het Departement van Binnenlandse Zaken ons mededeelt.

Aldus zal een herziening van de kiezerslijsten op de bij het wetsontwerp bepaalde data geen de minste invloed op de uitgaven en het werk van de gemeente hebben.

Om deze redenen heeft de Commissie van Binnenlandse Zaken de amendementen van baron de Dorlodot verworpen.

Om deze redenen, maar ook nog om een andere reden.

Volgens de Commissie kan elke bespreking om de datum van inwerkingtreding der wet te wijzigen, niet anders dan als een manœuvre of een opbod voorkomen, die onverenigbaar zijn met het groots karakter dat het aan de Senaat onderworpen voorstel moet bewaren.

Het onvermijdelijk en noodzakelijk debat heeft plaats gehad in de Kamer, en het aan ons voorgelegde ontwerp is daar nagenoeg eenparig aangenomen.

Nous souhaitons que ce projet soit voté dans la dignité et en dehors de tout esprit de marchandage politique.

De tous temps et dans tous les partis, il s'est trouvé des hommes pour réclamer le droit de vote pour les femmes. S'il en est, tard convertis à l'idée, pourquoi suspecter leurs intentions ?

Pourquoi leur attribuer des mobiles purement électoraux ? Nous, nous ne le ferons pas.

Certes, le vote des femmes est susceptible de modifier la représentation des partis. Ceci étant généralement admis, qu'on nous permette de souligner ici le désintéressement politique de ceux qui, connaissant le risque, ne craignent pas d'émettre un vote favorable pour la réforme, parce que juste.

La loi sera l'hommage du pays à toutes les femmes belges qui, au cours des deux dernières guerres, ont donné l'exemple admirable du courage, de la fierté et du renoncement.

Nous y associons ceux, morts ou vivants, qui très tôt luttèrent pour l'émancipation politique de la femme.

Nous saluons l'heure qui voit enfin, en Belgique, s'établir l'égalité entre les citoyens de ce pays.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
E. MACHTENS.

Le Président,
H. HARMEGNIES.

Wij wensen dat over dit ontwerp op waardige wijze en buiten elke geest van politiek geknoei moge gestemd worden.

Te allen tijde en in alle partijen waren er mensen die voor het vrouwenstemrecht opkwamen. Indien er zijn die zich laat bekeerd hebben, waarom hun bedoelingen verdacht vinden ?

Waarom hun beweegredenen louter als kiespropaganda opvatten ? Wij, in elk geval, doen zulks niet.

Weliswaar kan het vrouwenstemrecht de vertegenwoordiging van de partijen wijzigen. Daar dit algemeen aangenomen wordt, mogen wij hier wel wijzen op de politieke belangeloosheid van hen die het gevaar kennen, maar toch niet vrezen vóór die hervorming te stemmen, omdat ze rechtvaardig is.

De wet zal een hulde zijn van het land aan alle Belgische vrouwen, die in de loop van de twee laatste oorlogen een bewonderenswaardig voorbeeld gegeven hebben van moed, fierheid en zelfverloochening.

Wij brengen mede hulde aan de levenden en aan de doden, die veel vroeger reeds streden voor de politieke ontvoogding van de vrouw.

Wij begroeten deze tijd, die eindelijk in België de gelijkheid onder de burgers van dit land tot stand ziet komen.

Dit verslag is eenparig aangenomen.

De Verslaggever,
E. MACHTENS.

De Voorzitter,
H. HARMEGNIES.